

LA IAȘI ÎN BIBLIOTECI ȘI NU NUMAI

Grigore Gr. Scorpan - bibliotecar la Iași

Lăcrămioara Chihaia

Abstract: This work presents some documents found in the archives of Special Collections Department, so far unknown and unpublished. They belong to Professor Grigore Gr. Scorpan who has been working for 11 years in the University Library (Iași). (arhiva; documente; biblioteca; bibliotecar)

De-a lungul anilor, figuri de oameni iluștri s-au perindat și au lucrat în bibliotecă, fie ca directori, fie ca bibliotecari. Putem aminti aici pe M. Eminescu, B. P. Hasdeu, dar și pe D. Gusti, P. Andrei, Al. Philippide, Gr. Scorpan. Perioada petrecută în tovarășia cărților a fost pentru toți o etapă importantă de acumulare, de cercetări pe care le-au fructificat în studiile de mai târziu.

Fiul unui profesor de desen și caligrafie, Grigore Gr. Scorpan a urmat, din 1920, cursurile de limba și literatura română, avându-i ca profesori pe Alexandru Philippide și G. Ibraileanu. A îmbrățșat și el ideile străluciților săi profesori și pasiunea asta îl va urmări toată viața¹. Interpretarea operei eminesciene și editarea acesteia sînt contribuții prețioase, la fel ca și studiul limbii literare și al variantelor poeziilor lui Eminescu.

Pînă cînd a ajuns asistent la catedra de dialectologie română și istoria literaturii române vechi², condusa de Gîorge Pascu, Scorpan a funcționat mai mulți ani la Biblioteca

Centrală a Universității din Iași. Din arhiva internă a bibliotecii (procesele verbale ale ședințelor bibliotecarilor de atunci, precesele verbale ale comisiei bibliotecii) aflăm date noi despre Grigore Gr. Scorpan. La fel de importante pentru stabilirea profilului mai puțin cunoscut al bibliotecarului Scorpan sînt și piesele de arhivă care se păstrează în fondurile Colecțiilor speciale.

Grigore Gr. Scorpan a intrat ca diurnist la Biblioteca Universității în vara anului 1923, în epoca de reorganizare, pe cînd funcționa ca director al acestei instituții profesorul P. Andrei. În 1924 a fost numit laborant, iar la 1 octombrie 1925 custode (cu ordinul Ministerului Instrucțiunii Publice nr. 110694/1925)³. În intervalul de 11 ani petrecuți în bibliotecă, Scorpan a acumulat idei și impresii de lectură, a cercetat vechile tiparituri și a deprins tehnicile muncii de bibliotecă. Iată ce notează el în Memoriul personal din 1932: "Faptul că am avut puțină timp de 9 ani să cunosc îndeaproape Biblioteca a contribuit ca să fac cercetări în

LA IAȘI ÎN BIBLIOTECI ȘI NU NUMAI

L. Chihaiia: *Grigore Gr. Scorpan - bibliotecar la Iași*

specialitatea mea. O parte din aceste cercetări le-am publicat în revistele *Viața Românească*, *Minerva* și *Revista critică* (s. n.)". Activitatea publicistică va fi continuată și după numirea la Catedra, cu ample studii despre Eminescu aparute în *Arhiva*, *Însemnări ieșene*, *Cetatea Moldovei*, *Buletinul Institutului de filologie română "Al. Philippide"*.

Fire timidă și dorind să acumuleze cât mai multe cunoștințe, Grigore Gr. Scorpan nu s-a gândit să-și susțină examenul de licență imediat după absolvirea facultății. Acest lucru s-a întâmplat în vara anului 1933, așa cum reiese și din procesele verbale ale ședințelor de bibliotecă din acea perioadă. În răstimpul petrecut în acest lăcaș de cultură, Grigore Gr. Scorpan a lucrat în diferite servicii: la sala, la înregistrarea cărților, la clasificare, iar între anii 1930 - 1932 la sectorul de carte veche. Aici a revizuit catalogul manuscriselor și al cărților rare, ceea ce i-a dat posibilitatea să cunoască bibliografia veche românească. Scrisul lui rotund îl găsim în registrul inventar din acea perioadă când, cu minuțiozitate, înregistra și descria cărțile românești vechi. În 1932 directorul Karl Kurt Klein i-a încredințat serviciul revistelor străine, iar în vara lui 1934 îl numește șef la serviciile Accesiiune și Catalogare¹. În același an, pentru "pricepere și competență", K. K. Klein îl propune pe

custodele Scorpan pentru postul de bibliotecar⁵.

Cei care s-au ocupat de opera lingvistului și criticului Gr. Scorpan (puțini la număr de altfel) amintesc în trecut de anii petrecuți de acesta în bibliotecă, cu atât mai puțin de activitatea de cercetare pe care a desfășurat-o aici. Credem că lucrările păstrate în arhiva bibliotecii trebuie privite în ansamblul operei critice, filologice și lingvistice a literatului ieșean. *Din trecutul tiparului românesc* (Arh - 226¹, 19 p. dactilo) este o conferință ținută de custodele Scorpan în Aula Universității, în ziua de 18 mai 1936. Lucrarea este structurată în trei părți. Prima parte este un elogiu adus cărții, "tovarăș de viață" al omului: "Ea [cartea] oglindește toată evoluția sufletului nostru de la primele dibuiri stângace pînă la maturitatea conștiința". Este citat aici Teodorescu - Braniste, căci ideile lui despre carte și lectură - ca act personal în care sufletul nostru își lasă amprenta asupra cărților citite - se potrivesc foarte bine romanticului Scorpan, cu a cărui sensibilitate venim în contact, mai ales în studiile dedicate poeziei eminesciene (*Variații pe aceeași temă în idila eminesciană*, 1943 sau *Iașii în creația eminesciană*, 1942).

După aceasta introducere, conferențiarul arată rolul pe care l-a avut cartea românească în trecut. De la tipografiile lui Macarie și Coresi pînă

LA IAȘI ÎN BIBLIOTECI ȘI NU NUMAI

L. Chihaia: *Grigore Gr. Scorpan - bibliotecar la Iași*

la tiparnițele domnești din vremea lui Matei Basarab și Vasile Lupu în Principate, iar în Ardeal pînă la tipografia de la Buda, cartea românească a avut un drum lung de străbătut. Toate aceste momente sînt ilustrate în lucrare cu nume de autori și titluri de cărți, ani de apariție, ediții. Cele mai importante cărți românești vechi sînt însoțite de scurte comentarii în care sînt citați N. Iorga, P. P. Panaitescu, G. Pascu. Ca să dea echilibru lucrării, finalul, este un îndemn de a prețui cartea și pe scriitorii contemporani, de a cinsti valorile, acestea fiind singurele care durează peste timp. După cum s-a notat în procesul verbal care consemnează acest eveniment, "conferința a fost viu aplaudată, iar vorbitorul calduros felicitat, auditorii plecînd *in corpore* să cumpere cărți"⁷.

Cealaltă lucrare care se păstrează este una strict de bibliotecă intitulată *Catalogul sistematic Trebst* (Arh - 226²²)⁸. Lucrarea are 23 p. manuscris, cu cerneala albastră și o schema (Determinarea geografică). Discuția se axează în jurul catalogului metodic, cu exemplificări din domeniul artei, istoriei artei, dreptului, religiei. Exemplele sînt luate din studiul lui Trebst - *Studien zu einer analytischen Sachkatalogisierung*, Leipzig: Otto Harrassowitz, 1931 și se arată concret cum încadram diferite lucrări la grupele respective. Printre altele,

Scorpan supune discuției cartea intitulată *Studii pentru o istorie a picturii Renașterii*, care va fi clasificată la pictură, tratată din punct de vedere istoric, marginită la o perioadă de timp bine stabilită: Renașterea, lucrarea fiind sub formă de studii.

Exemplificările continuă și pentru alte domenii, subliniindu-se avantajele schemei lui Trebst, dar și dificultățile de a adapta acest sistem țării noastre. În discuțiile care au urmat pe marginea prezentării, colegii lui Grigore Gr. Scorpan au apreciat caracterul critic al lucrării, faptul că referentul nu s-a marginit numai la consemnarea exemplurilor, ci acestea au fost discutate și s-au sugerat, chiar, modalități de a aplica schema lui Trebst în biblioteca Universității din Iași.

Aceste câteva aspecte mai puțin cunoscute din viața și activitatea lui Grigore Gr. Scorpan, credem noi, întregesc portretul omului, profesorului și literatului care s-a dedicat studiului și cunoașterii valorilor culturii naționale și în special operei eminesciene, punct de referință al spiritualității românești.

Note

1. G. Ivanescu - *Introducere* la Grigore Scorpan. *Mihai Eminescu - Studii și articole*. Editie, bibliografie și indice de nume de Virgil Andriescu. Iași : Junimea, 1977 (Eminesciana), p. 5-16.

LA IAȘI ÎN BIBLIOTECI ȘI NU NUMAI

L. Chihaia: *Grigore Gr. Scorpan - bibliotecar la Iași*

2. Din Registrul proceselor verbale ale ședințelor de bibliotecă pe anul 1934 putem stabili cu exactitate cînd a plecat Gr. Scorpan din bibliotecă. Anul este 1934, odată cu începerea cursurilor universitare. Ședința din 2 iulie 1934 este ultima la care participă. Conform Procesului verbal nr. 7 - 1934 al ședinței Comisiei Bibliotecii din 3 octombrie 1934, ținută în cabinetul domnului rector, Scorpan nu mai funcționează la bibliotecă din septembrie 1934 (p. 217). Comisia ia act de demisia lui în Procesul verbal nr. 8-1934 din 30 noiembrie 1934 (p. 223).

3. Datele sînt luate din Memoriul personal, datat 17 iunie 1932, care se găsește în arhiva bibliotecii în două forme: una prescurtată, 1 p. dactilo, cu semnătură autografă și cealaltă manuscris, 2 p. cu cerneală neagră, Arh. BCU Iași (pagini în facsimil, la sfîrșitul articolului).

4. Procesul verbal al Ședinței de bibliotecă din 2 iulie 1934, Arhiva B.C.U. Iași, p. 112.

5. Procesul verbal 4 - 1934 al Ședinței Comisiei Bibliotecii din 21 martie 1934, Arhiva B.C.U. Iași, p. 125.

6. Conferința este trecută în ordinea de zi a Procesului verbal al Ședinței de bibliotecă din 18 mai 1933, p. 57-60. Spre deosebire de celelalte ședințe, aceasta s-a desfășurat sub formă de conferință publică deoarece Ministerul Instrucțiunii a luat hotărîrea să consacre o săptămîna a cărții (de la 19 la 27 mai) și a dispus ca fiecare instituție de cultură să organizeze serbări, conferințe publice și expoziții de carte la biblioteci.

7. Idem. p. 60.

8. Așa cum se obișnuia în timpul direcțiunii lui Karl Kurt Klein, la fiecare ședință a bibliotecarilor se prezenta o lucrare pe diferite teme sau noutăți din domeniul biblioteconomiei. Lucrarea lui Scorpan s-a ținut în 15 ianuarie 1934, conform Procesului Verbal al Ședinței de bibliotecă din 15 ian. 1934, p. 84-86.

Memoriul

Fîind născut în anul 1904, luna martie 30, în orașul Iași. Cursul primar l-am făcut la școala „B. Ponișnicu” - Studiu secundare la Seminarul Pedagogic „Mărcușel” și la Liceul „Internat” - C. Negulescu din Iași unde am urmat ca specialitate principală Filologia și Literatura română.

Am lucrat ca domnitor la Biblioteca Universității în vara anului 1933 în epoca de reorganizare, în timpul funcționării ca director al acestei biblioteci pe Prof. Gheorghe F. Andrei. În anul 1934 am fost numit la rândul (ca bibliotecar), iar la 1 Octombrie 1935 am fost numit custode cu ordinul Ministerului Instrucțiunii Publice nr. 10695/98 la Biblioteca am îndeplinit diferite servicii servindu-mi de la înregistrarea cărților, servirea clasificarea și introducerea în fișele. În ultimul timp, în cursul anilor 1930 și 1931 am revizuit catalogul romanicizat

al limbii germane în cursul liceului. Acest studiu a fost scris în tot timpul sărbătorii din programul anului liceii și am avut norocul să învăț această limbă în chip metodic și aprofundat cu un profesor. Am învățat o singură vorbă mult și o știu astăzi că să mă pot folosi de ea în direcția specialității mele. Tot în acest timp se am învățat și în limba italiană. Cu mine mai bine limbile franceză și latină.

Faptul că am avut puține timp de lucru am avut în deosebi Biblioteca a contribuit ca să fac cercetări în specialitatea mea. Că parte din aceste cercetări în legătură de articole și recenzii le-am publicat în revistele „Echiv. Românească” și „Muzeele” și în Revista Centrală.

Grigore Gr. Scorpan

Iași, 17 Iunie 1938